

16. Tanzi V. Underground Economy and Tax Evasion in the United States: Estimates and Implications / V. Tanzi // Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review. – December 1980. – Vol. 32. – P. 427–453.

Рейкин Виталий. Анализ монетарных методов оценки теневой экономики. В публикации исследуются методические аспекты оценки масштабов теневой экономики. Целью статьи являются выполнение критического анализа монетарных методов оценки теневого сектора и исследование возможности их применения для национальной экономики Украины. Исследуются базовые методические способы и приемы монетарного подхода. Анализируются преимущества и недостатки монетарных методов оценки объемов теневой экономики. Обосновываются ограниченные возможности применения монетарных методов в условиях неустойчивого развития экономики. Акцентируется внимание на том, что выбор адекватных методов оценки масштабов теневой экономики обусловлен национальной спецификой страны, целью исследования и зависит от конкретной ситуации. Приведены официальные данные оценки теневого сектора Украины.

Ключевые слова: теневая экономика, монетарный метод Гутманна, метод Фейга, метод Танзи, модификация.

Reikin Vitalii. Analysis of Monetary Evaluation Methods of Shadow Economy. The publication deals with methodological aspects of the shadow economy evaluation. The aim of the article is to carry out a critical analysis of monetary evaluation methods of the shadow sector and to investigate the possibility of their application to the national economy of Ukraine. Basic methodical ways and techniques of monetary approach are examined. The advantages and disadvantages of the monetary methods of evaluation of the shadow economy volume are analysed. The limited possibilities of using monetary methods under conditions of unstable economic development are grounded. The attention is paid to the fact that the choice of appropriate methods of the shadow economy evaluation is caused by the national characteristics of the country, the purpose of the study and depends on the situation. Official data of evaluation of the shadow sector in Ukraine are presented.

Key words: shadow economy, Gutmann's monetary method, Feige's method, Tanzi's method, modification.

УДК 330.1:338.341

Валерій Осецький – доктор економічних наук, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Володимир Поліванов – кандидат економічних наук, професор Київського національного торговельно-економічного університету

Трансмісійний механізм циклічності інноваційного розвитку економіки

У статті досліджено сутність механізму інноваційної трансмісії циклічно-нерівномірного характеру розвитку економіки. Як засвідчує аналіз результатів дослідження, циклічні коливання інноваційної активності як суттєва характеристика національної економіки діють у нестійкому, невизначеному й слабопередбачуваному середовищі, насиченому ендегенними та екзогенними економічними факторами. Визначено доцільність дослідження різноманіття економічних імпульсів, імпульсів попиту й монетарних і фіскальних імпульсів, які різною мірою відповідальні за більшість циклічних коливань. Наголошено на необхідності вдосконалення інноваційної трансмісії та якісних змін у системі модернізації економіки.

Ключові слова: трансмісійний механізм, економічні імпульси, циклічність, циклічні коливання, інноваційний розвиток.

Постановка наукової проблеми та її значення. Практична необхідність теорії циклічності пов'язана з потребою побудови інноваційної економіки, реалізації державної політики щодо формування інноваційних систем у багатьох країнах світу, включаючи Україну. Стає очевидним, що ця проблематика вимагає аналізу трансмісійного механізму інноваційного розвитку й усебічного усвідомлення його складності та багатогранності залежно від фази циклічності (піднесення чи спаду). Для цього потрібно виокремити певні аспекти теорії циклічності, а також різних підходів до аналізу впливу економічних імпульсів на інноваційний розвиток економіки.

Оцінювання значимості циклічності інноваційного розвитку й дослідження сутності механізму трансмісії передачі імпульсів економічної політики уряду України на макроекономічні зміни – одна з

фундаментальних проблем економічної теорії. Її актуальність зростає разом із посиленням мінливості й невизначеності техніко-економічного розвитку. Дедалі більше економістів зосереджують увагу на поширенні несистемних, випадкових, імпульсивних відхилень у передавальному механізмі, через який інновації впливають на економічну активність. Хвилеподібні коливання економічної активності як суттєва характеристика сучасної економіки діють у нестійкому, невизначеному й слабопередбачуваному середовищі, насиченому ендегенними та екзогенними факторами. В інноваційному розвитку економіки часто настають моменти, коли проста зміна промислових структур, що здавалися незначними й природними, зрештою, викликає докорінні зміни, перевороти в технічному розвитку економіки. Отже, періоди стрибків, переворотів, швидких інноваційних змін і періоди стабільного еволюційного розвитку змінюють один одного, так що динаміка більшості досліджуваних інноваційних економік є хвилеподібним, поступально-циклічним процесом.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Ретроспектива показує, що формування теорій циклічності на початку ХХ ст. здійснювалося здебільшого у формі розроблення технокритичних концепцій, започаткованих на ідеях А. Берлі, Дж. Бернхема, Т. Веблена, Г. Мінса. Зокрема, положення сучасних технологічних теорій почали формуватися в 40-х роках ХХ ст. під впливом низки робіт П. Друкера, а потім Р. Арона, Дж. Гелбрейта, А. Тоффлера, Т. Шульца. Сутність впливового значення технологій на циклічність економічного розвитку одержала теоретичне обґрунтування в науці економічних ідей і теорій у працях таких авторів, як Р. Лукас, Б. Лундваль, М. Портер, П. Ромер, К. Фрімен. Більшість економістів виділяють два напрями методів аналізу технологічного розвитку: теоретичні (дедуктивні) та статистичні (експериментальні, індуктивні). Теорій циклів, які досліджують технологічні зміни, досить багато, як і пропонує ними причин циклічності інноваційного ринку.

У сучасних працях останніх десятиріч ХХ ст. західні науковці дедалі частіше звертаються до імпульсно-розповсюджувальних теорій циклів. Біля витоків цієї теорії стоять український економіст Є. Слуцький і норвезький економіст Р. Брім. Знання проблеми «імпульс – розповсюдження» зводиться до того, що економіка у своєму розвитку наражається на безліч імпульсів, які надають поштовх циклічним коливанням. Трансмісійний механізм циклічності інноваційного розвитку, пов'язаний із дією мультиплікатора й акселератора, за імпульсом (поштовхом) веде до розповсюдження коливальних процесів, які за певних умов могли б повторитися. Але імпульсів може бути нескінченна множина. Тому інноваційна економіка виявляється перманентно схильною до циклічних коливань. Вивчення цієї проблематики вимагає аналізу трансмісійного механізму циклічності інноваційного розвитку та оцінки його видозмін залежно від стадії економічної хвилі: підйому чи спаду.

Мета статті – системне макроекономічне дослідження сутності, механізму трансмісії розповсюдження економічних імпульсів та оцінки вибору дієвих заходів щодо зменшення вразливості циклічних коливань в інноваційному розвитку економіки.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Спробуємо поглибити аналіз впливу трансмісійного механізму циклічності на висхідний чи низхідний напрями руху економіки, розширивши його включенням в аналіз «гетерогенної» якості створення критичної інноваційної маси при недопущенні надмірного «опустелювання» економічної системи. Крім того, важливо показати, що інноваційна модель розвитку в поєднанні з усіма об'єктивними тенденціями циклічного розвитку економіки уможливує здійснення технологічної модернізації і на коротких відрізках зменшення інноваційних розривів стосовно основних світових креативно-інноваційних центрів. Лише системний підхід до інновацій дає змогу уникнути крайнощів, адекватно оцінити їхню роль, необхідні зусилля та засоби для їх розвитку й упровадження. Виступаючи на одній із секцій щорічної конференції Американської економічної асоціації в Чикаго, професор університету Бостона Д. Бессен відзначав у своїй доповіді «Дві особи інновацій», що, залежно від сфери застосування, а також від юридичного оформлення, інновації можуть не лише стимулювати, а й стримувати конкуренцію, а також змінювати сферу проживання та усталені навички комунікації й спілкування [1]. В інноваційному розвитку економіки часто настають моменти, коли проста зміна промислових структур, що здавалися незначними та природними, зрештою, викликає докорінні зміни, перевороти в технічному розвитку цих економік. Отже, періоди економічних імпульсів, стрибків, переворотів, швидких інноваційних змін і періоди стабільного еволюційного розвитку змінюють один одного, так що динаміка більшості досліджуваних національних економік є хвилеподібним, поступально-циклічним процесом.

Етимологія поняття «імпульс» означає удар, поштовх, стрибок. Західна економічна думка трактує термін «економічний імпульс» як неочікувану або непрогнозовану подію, що впливає на економічну систему позитивно або негативно. Фактично вона стосується значущої екзогенної зміни, тобто такої, що

впливає на ендогенні економічні показники, але безпосередньо не регулюється цією економічною системою (ідеться про тимчасові імпульси). Економічний імпульс локалізується та поглинається економічною системою або розповсюджується певним чином (залежно від своєї природи) на інші. Причому в процесі подібного поширення низка послідовно спричинених у відповідь на імпульс економічних явищ вибудовується в таке деструктивне явище, як економічна криза. Для прикладу наведемо низку економічних ризиків, які, розповсюджуючись, утворюють економічні імпульси: різке падіння цін на фондовому ринку, сильна девальвація (особливо для країн, чия національна валюта не є вільноконвертованою), очікування суб'єктів господарювання (іраціональний складник) тощо. Після того, як економіка певної країни зазнала імпульсу, настає так звана ланцюгова реакція, коли певний імпульс відповідної природи поширюється (процес трансмісії) на локальному або глобальному рівнях відповідними каналами на інші складові частини економічної системи. У результаті таких явищ приходимо до тривалого спаду, рецесії або депресії залежно від ступеня ушкодження та рівня розвиненості національних економік (уважається, що економіки, які розвиваються, або такі, що зазнають трансформаційних перетворень, є «кращими» провідниками зовнішніх імпульсів, хоча вони зазнають менших утрат через недосконалість відповідних систем, інституцій).

Проблема економічних імпульсів більш масштабна, ніж це може видаватися під час її емпіричного аналізу. Щоб уникнути методологічних помилок, ґрунтуватимемося на теорії економічних циклів та поглядах двох провідних економічних шкіл ХХ ст. – кейнсіанської (і такої її модифікації, як неокейнсіанство) й монетаризму (зокрема послідовників неокласичного напрямку), які з різних позицій вивчали одні й ті самі економічні явища та процеси. Отже, дослідження економічних імпульсів знаходить своє відображення в розгляді коливань ділової активності – теоріях економічних циклів. Більшість імпульсів, із якими мають справу вчені під час моделювання поведінки макроекономічних змінних, виникають на ґрунті екзогенних причин, що впливають на коротко- й середньострокову динаміку економічного розвитку [2]. Натомість, перманентні імпульси, що змінюють рівноважний стан моделі, більш комплексні, ніж тимчасові імпульси, та таким чином надають більше інформації щодо моделі розвитку економіки.

Економістами помічено, що цикли ділової активності не демонструють потрібних, із погляду класичних детерміністських теорій регулярності й типовості, властивостей інноваційного розвитку. Згідно з цими теоріями через вплив випадкових імпульсів на національну економіку відбувається коливальний, хвилеподібний відгук, який із часом ущухає. Однак циклічні коливання виникають знову як наслідок появи нових імпульсів, а їх динаміка є дуже непередбачуваною, особливо в короткому періоді. Отже, хвилеподібність розвитку, що простежується в економіці, – це результат впливу серії нерівномірно виникаючих імпульсів. Кожен із такого виду імпульсів потім поширюється в економіці, причому спосіб поширення залежить від структури економічної системи.

Важливо враховувати джерела економічних імпульсів, з одного боку, і механізм їх поглинання та згладжування – з іншого, тому економічні імпульси виступають базовим об'єктом дослідження. У сучасній економічній науці чимало вчених однак не погоджуються в тому, що різноманіття економічних імпульсів, імпульсів попиту та монетарних і фіксальних імпульсів (імпульси економічної політики) різною мірою відповідальні за більшість циклічних коливань.

Відомі політекономісти, автори фундаментальних робіт, котрі висвітлюють значимість очікуваних імпульсів, намагалися теоретично довести циклічність коливань на основі включення до таких очікувань динаміки вподобань економічних суб'єктів, зокрема стосовно інформаційно-інноваційного поля. Виявляється, що для короткострокової перспективи чистий ефект від очікування є важливим, а в довгостроковому періоді – незначним. Також у контексті цих досліджень варто згадати роботи Дж. Е. Девіса (Davis, 2007), який виявив, що найважливішим джерелом імпульсів інновацій є ті самі очікувані зміни, але відображені у відносних цінах на інвестиційний ресурс.

Протилежними до згаданих вище висновків є результати досліджень Едварда Прескотта (Prescott), який відніс усі інновації в загальній продуктивності факторів виробництва до неочікуваних компонентів національної економіки. Такі розбіжності в наукових позиціях підкреслюють неоднозначність проблеми очікуваності й неочікуваності економічних імпульсів, що є малоприсадиною для розв'язання в межах циклічності інноваційного розвитку економіки. Генеруючи у своїй моделі коливання в рівні інноваційного розвитку, Ф. Кюдланд та Е. Прескотт [3] у роботі «Час будувати і агрегувати коливання» показали, що їхня модель здатна породжувати кількісно значущі циклічні коливання, схожі з фактично спостережуваними. Тим самим вони довели, що інноваційні імпульси повинні найретельніше враховуватися в аналізі причин циклічних коливань у розвитку економіки.

Отже, економічні результати досліджень виявили вагому роль імпульсів очікувань для національної економіки. Такі «оптимістичні» та «песимістичні» імпульси, що безпосередньо впливають на майбутні очікування з приводу економічної активності, визначені як головне джерело економічних циклічних коливань. Імпульси очікувань пояснюють близько половини всіх коливань, тоді як імпульси попиту, пропозиції й економічної політики широко вивчені в економічній літературі, пояснюють іншу половину флуктуацій [4]. Аналізуючи емпіричні результати, помічаємо, що вони реагують на покращення стану національної економіки. Проте часто вони пояснюються через екзогенний складник змінної, яка не належить до основ функціонування національної економіки і пояснює близько 60 % усіх флуктуацій серед змінних, що відповідають економічним очікуванням.

Зміни в очікуваннях, сформованих щодо майбутнього, та тих, що генеровані поведінковими аспектами або екзогенними імпульсами, не можуть бути важливим джерелом циклічних коливань розвитку економіки згідно зі стандартною неокласичною теорією. Ця модель вносить три елементи до неокласичного розвитку економіки: змінне використання капіталу, регульовані витрати на інвестиції й переваги, що впливають на слабкий короткостроковий ефект утворення нової якості. До фундаментальних імпульсів у цій моделі відносять інвестиційно-технологічні зміни. Ці позитивні зміни в циклічній динаміці виникли багато в чому завдяки діям уряду, спрямованих на згладжування амплітуди та стабілізацію економічного зростання.

На основі дослідження циклічної діяльності й особливостей розвитку економіки США останніх десятиріч у наукових колах сформувалася теорія реального циклу ділової активності, яка отримала популярність і визнання на початку XXI ст. і до кризи 2008–2009 рр. вважалася провідною. Згідно з нею циклічні коливання виникають у результаті випадкових «технологічних імпульсів», по суті, неочікуваних коливань граничної продуктивності факторів виробництва та їхньої вартості (рідше під «технологічними імпульсами» розуміють імпульси зовнішньої кон'юнктури – коливання цін і процентних ставок), що впливають на основні макроекономічні показники [4].

У цей період у галузі державної політики вкорінилась «економіка пропозиції», яка ґрунтувалася на постулаті, що уряди за допомогою монетарної політики регулюватимуть ціни (змінюючи відсоткову ставку й регулюючи обсяг грошової маси), а економіці залишається лише виробляти, що виключає нестачу попиту, а отже, і можливість тривалої економічної кризи, різкого економічного спаду або падіння ділової активності.

Спираючись на результати дослідження, можна зробити висновок, що надмірна впевненість потенційно може бути корисним розширювальним механізмом. Подібні психологічні схильності призводять до надінвестування в періоди «бумів» та недоінвестування в часи рецесій. У результаті загальна волатильність ринку вища, коли економічний агент надміру впевнений, а не тоді, коли він діє раціонально. Водночас надмірна впевненість захищає надбання моделі, виражені термінами координованої траєкторії руху, постійності та відносної волатильності. Однак у контексті цієї моделі відхилення від раціональності мають бути значними, аби надмірна впевненість національних економік генерувала істотну волатильність (мінливість). При цьому оптимістичні схильності не є важливим джерелом мінливості в цій моделі розвитку національної економіки. Ефект від них виявляється на стійкому вихідному етапі формування різноманітних траєкторій змін. Циклічно активні сектори очікують ірраціонально високий середній рівень інвестиційно-технологічних змін, тому вони послідовно надінвестують. Як результат стійкий рівень інвестиційних ресурсів та обсягів випуску, урівноважений ступенем інвестиційно-технологічних змін, вищий в економіці з активно діючими економічними секторами, порівняно з такою, де функціонують раціонально налаштовані сектори.

У контексті зазначеного вище простежено, що імпульси очікувань, зокрема імпульси надмірної впевненості, потенційно можуть бути надійним джерелом розвитку національної економіки, проте як окремо взяті вони не є самодостатніми для утворення фундаментальної теорії циклічних коливань [5].

Як уже зазначалося, циклічність відображає загальні закономірності розвитку національної економіки, тому її не можна ототожнювати з конкретними показниками. Жоден з індикаторів не в змозі охопити всю складність циклу. Економічна статистика може нам дати лише приблизну оцінку процесів, що відбуваються в національній економіці, так би мовити – симптомів циклу, але їх інтерпретація потребує значної обережності. Економетричні моделі, в останні десятиліття поширені для аналізу й обробки даних, не можуть виявити цих закономірностей, оскільки вони працюють лише з конкретними та кількісними параметрами, тоді як циклічність лежить у площині абстрактного і якісного. Тому потрібно наголосити, що цей підхід навіть у режимі «реального часу» не завжди дає змогу визначити, у

якій фазі циклу ми перебуваємо. Статистичні ряди дуже рідко інформують про причинно-наслідкові аспекти циклічних процесів. Ще меншою є їхня прогностична властивість.

Проблеми прогнозування циклічності розвитку економіки значною мірою є наслідком усіх описаних вище конфігурацій. Тут потрібно зазначити, що в новітній історії економіки вченим й аналітикам практично жодного разу не вдалося завчасно передбачити кризу. Загалом прогностичні можливості людей дуже обмежені. Як засвідчують напрацювання у сфері поведінкової економіки, зазвичай люди більше схильні екстраполювати минулий і поточний стан справ на майбутній період, аніж передбачати конкретні зміни. Це пояснюється обмеженістю повної інформації в кожен момент часу, інерційністю та консерватизмом мислення, відсутністю адекватної реакції на нову інформацію, психологічними бар'єрами тощо. У цих обмеженнях виявляється справжня ірраціональність поведінки економічних суб'єктів, на відміну від теоретичної повної раціональності.

Прикладів хибних прогнозів можна навести чимало. Так, відомим став прогноз І. Фішера напередодні краху фондового ринку США в жовтні 1929 р., що «економічна кон'юнктура вийшла на перманентно високий рівень» [6]. Аналогічним чином у 2009 р. більшість експертів не спромоглася передбачити завершення кризи й початок відновлення. Економіст Н. Рубіні – один із небагатьох, хто зумів побачити кризу на економічному горизонті ще у 2006 р., на початку 2009 р. прогнозував, що депресія в економіці США триватиме щонайменше два роки, тоді як відновлення розпочалося вже з III кв. 2009 р. Як бачимо, усі ці прогнози не мали нічого спільного з тим, як насправді розвивалися події. Свідченням того, що прогностичні можливості навіть професійних економістів політиків обмежені, є дослідження Федерального резервного банку Клівленда¹.

Надання економіці України інноваційного характеру було актуальним і в докризовий період, оскільки без нього неможлива ліквідація залежності України від кон'юнктури світового технологічного ринку. Аналіз інформації про перехід на інноваційний шлях розвитку економіки свідчить, що вирішення його поки що перебуває в початковій стадії. На практиці стимулювання та підтримка національних інноваційних систем провадяться недостатньо ефективно. Успішність формування національної інноваційної системи залежить від того, чи розуміють її розробники, що таке інноваційна система, як вона організована, що можна вважати ефективною інноваційною системою і які завдання вона виконуватиме. Саме тому розуміння особливостей циклічно-інноваційного розвитку національної економіки – одне з центральних завдань економічної політики.

У зв'язку з викладеними міркуваннями варто наголосити, що саме трансмісійний механізм циклічно-інноваційного розвитку може бути найбільш надійною основою для формування науково обґрунтованих уявлень про тривалі перспективи розвитку економіки. При цьому потрібно усвідомлювати, що економічна наука, як і інші науки про людське суспільство, має справу з розвивальною інноваційною системою. Тому прогнози в цій сфері – імовірнісного характеру. Не потрібно очікувати, що методологія досліджень фізичного світу, у якому панують стійкі закономірності, дасть настільки ж точні результати під час дослідження прогнозування інноваційного розвитку економіки.

Трансмісійний механізм циклічності інноваційного розвитку економіки є продуктивним, оскільки ґрунтується на принципах дослідження механізму їх розповсюдження в національній економіці та можливостях адаптації форм і структури циклів в інноваційних системах, тобто забезпечується можливість із позиції загальної теорії систем аналізувати чинники технологічних змін. Характерною рисою циклічності є рух не по колу, а по спіралі. Отже, теоретичні розробки феномену взаємодії імпульсів та економічних циклів багато в чому ґрунтуються на паралельному вивченні інноваційних траєкторій розвитку економіки: моментного спаду, довгострокового повернення до попереднього стану, додаткової волатильності в результаті інноваційної трансмісії та її якісних змін у системі модернізації економіки. Саме це дає підставу визнати циклічність формувального прогресивного інноваційного розвитку економіки. Циклічність інноваційного розвитку економіки буде властива й майбутнім економічним системам через збереження природи поведінки держави, підприємств і людини, хоча характер циклу змінюватиметься в міру інноваційного розвитку економіки.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи викладене вище, потрібно зазначити, що сутнісною та найбільш контроверсійною категорією проведеного аналізу є «економічний цикл». Спираючись на теоретико-дискусійне поле й емпіричні спостереження, нами встановлено, що сучасний інноваційний розвиток економіки не може ідентифікуватися як циклічний у розумінні жорсткої

¹ Перед початком кризи у сфері нерухомості США 2007 р. ФРС Б. Бернянке стверджував, що «проблеми на ринку низькоякісної іпотеки є локальними».

періодичності та регулярності; він модифікується під перманентним тиском державної політики, інноваційних змін, акселерації процесів нагромадження та обігу капіталу. Це дає нам підстави стверджувати, що адекватним визначенням сучасної форми руху економіки є хвилеподібні коливання як такі, що не обтяжені наведеними вище ознаками циклічності.

Розглянувши палітру основних підходів до визначення природи економічних циклів, ми впевнилися у потребі аналізу цієї проблеми з погляду процесів поширення економічних імпульсів як свідчення порушення рівноваги, причому стійкого в часі, а також нерівномірного, нерегулярного й подекуди випадкового в інноваційному розвитку економіки. При цьому економічний імпульс, перманентний або тимчасовий, локалізується та поглинається економікою чи розповсюджується певним чином (залежно від своєї природи) на інші економічні системи. Так, економічні коливання можуть деформуватись економічними імпульсами чотирьох типів: імпульси пропозиції, імпульси попиту, імпульси економічної політики, поведінкові імпульси.

Теоретичні розроблення феномену взаємодії імпульсів та економічних коливань великою мірою ґрунтуються на паралельному вивченні кількох етапів траєкторії руху економіки: моментного зсуву (проходження критичної точки), довгострокового повернення до попереднього стану, додаткової волатильності в результаті технологічної атаки (модернізації) тощо.

Незважаючи на вагомість наукових напрацювань, залишається низка нерозв'язаних проблем, а саме: оцінка значимості активності чи пасивності механізмів трансмісії ендегенних й екзогенних економічних імпульсів інноваційного розвитку економіки в умовах макроекономічної нестабільності та антициклічної політики. Напрацьований матеріал за проведеними дослідженнями дасть змогу прогнозувати й моделювати циклічні та нециклічні коливання й урахувати організаційні та соціальні зміни в процесі реалізації «нової теорії» циклічності інноваційного розвитку економіки.

Джерела та література

1. Bessen James. The Two Faces of Innovation / James Bessen. – Boston : Boston University, 2011.
2. Монетарний трансмісійний механізм в Україні : наук.-аналіт. матеріали. – Вип. 9 / [В. І. Міщенко, О. І. Петрик, А. В. Сомик та ін.] – К. : Нац. банк України ; Центр наук. дослідж., 2008. – С. 80.
3. Кюдланд Ф. Время стоит и агрегировать колебания / Ф. Кюдланд, Прескотт. – М. : Эдиториал УРСС, 1982.
4. Milani F. Expectation shocks and learning as drivers of the business cycle / F. Milani // CEPR Discussion Paper. – 2010. – March. – № 7743. – P. 1–42.
5. Prescott E. Theory Ahead of Business Cycle Measurement / E. Prescott // Carnegie Rochester Conference Series on Public Policy. – Vol. 25(1). – 1986. – P. 11–44.
6. Jaimovich N. Behavioral Theories of the Business Cycle / N. Jaimovich, S. Rebelo // NBER, and CEPR / Stanford University, Northwestern University. – 2006. – September. – P. 12–46.
7. Global Risks to U.S. Monetary Policy by Owen F. Humpage [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.clevelandfed.org/research/commentary/2007/0515.pdf>.

Осецкий Валерий, Поливанов Владимир. Трансмиссионный механизм цикличности инновационного развития экономики. В статье проанализирована сущность механизма инновационной трансмиссии циклично-неравномерного характера развития экономики. Как показывает анализ результатов исследования, циклические колебания инновационной активности как существенная характеристика национальной экономики действуют в неустойчивой, неопределенной и слабопредполагаемой среде, насыщенной эндогенными и экзогенными экономическими факторами. Определена целесообразность исследования многообразия экономических импульсов, импульсов спроса и монетарных, и фискальных импульсов, которые в разной степени отвечают за большинство циклических колебаний. Определяется, что экономические импульсы – неотъемлемая составляющая инновационного развития экономики, последствия распространения которых с помощью многочисленных трансмиссионных каналов является одной из основных макроэкономических переменных для оценки текущего конкурентного положения страны, а также долгосрочного циклического инновационного развития. Подтверждается, что современные волнообразные колебания экономической активности развитых стран способны синхронизироваться на стадии подъема. Для этого необходимо выделить определенные аспекты теории цикличности, а также различных подходов анализа влияния экономических импульсов на инновационное развитие экономики. В рамках исследования источников импульсов инноваций пришли к выводу, что инновационные импульсы должны тщательно учитываться в анализе причин циклических колебаний в развитии экономики. Отмечена необходимость совершенствования инновационной трансмиссии и качественных изменений в системе модернизации экономики. Выявлено, что именно трансмиссионный механизм циклично-инновационного развития может быть наиболее надежной основой формирования научно обоснованных представлений о длительных перспективах развития экономики.

Ключевые слова: трансмиссионный механизм, экономические импульсы, цикличность, циклические колебания, инновационное развитие.

Osetskiy Valerii, Polivanov Vladimir. The Transmission Mechanism of Cycling Innovative Economic Development. The article examines the essence of innovative transmission mechanism-cyclical nature of uneven economic development. As the analysis of the research results shows the cyclical fluctuations of innovation activity as an essential characteristic of the national economy are in an unstable, uncertain and poorly intended environment saturated with endogenous and exogenous economic factors. The research defines the feasibility of the study of the manifold economic pulse, the pulse of demand and monetary and fiscal impulses which in varying degrees are responsible for most of cyclical fluctuations. The paper found that the economic impulses – an integral part of innovation development of economy, the effects of which are spread by multiple transmission channels, it is one of the key macroeconomic variables to assess the current competitive situation of the country, as well as a long-term cyclical innovative development. It is also confirmed that the current wave-like fluctuations in economic activity in developed countries are able to synchronize to the lifting stage. The study needed highlight certain aspects of the theory of recurrence, as well as the different approaches of economic analysis of the impact of pulses on the innovative development of the economy. The study of sources of innovation impulses come to the conclusion that innovation impulses must be carefully considered in the analysis of the causes of cyclical fluctuations in the economy. There was a need to improve the innovation and the transmission of qualitative changes in the system of economic modernization. The research revealed that the transmission mechanism is cyclical and innovative development may be the most reliable basis for the formation of science-based ideas about the long-term prospects for economic development.

Key words: transmission mechanism, economic impulses, cyclical, cyclical fluctuations, innovative development.

УДК 338.439.5/.6:631.15: 636.5 (477)

Сергій Григор'єв – аспірант кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів і природокористу-
вання України

Забезпечення продовольчої безпеки України за допомогою національного виробництва продукції галузі птахівництва

У статті розглянуто проблему підтримання прийняттого рівня продовольчої безпеки, яку визначено як важливу складову частину національної безпеки в концепції розвитку АПК. Доведено, що птахівництво – одна з найдинамічніших галузей тваринництва України, яка здатна покращити продовольчу безпеку України. Установлено, що істотне збільшення обсягів виробництва м'яса птиці можливе лише за умови сприятливого інвестиційного клімату в галузі, що обумовлюється стабільною, прогнозованою державною політикою на підтримку вітчизняного товаровиробника в бюджетній, кредитній, цінній та регулятивній сферах державного управління, а також у налагодженні випуску технологічного обладнання з урахуванням інноваційних технологій. Визначено умови, загрози та фактори забезпечення продовольчої безпеки України шляхом національного виробництва продукції галузі птахівництва.

Ключові слова: розвиток, продовольча безпека, ринок, галузь, продовольство, птахівництво.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження загроз і перспектив забезпечення продовольчої безпеки – актуальна проблема, оскільки в ній концентруються ключові напрями аграрної політики та економічної реформи в умовах сучасних викликів. У цьому процесі відображено реальні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва, стан ринку і його споживачів, визначено ступінь залежності від світового ринку продовольства з метою створення найважливішої системи життєзабезпечення – продовольчої безпеки.

По-перше, орієнтація АПК на задоволення лише фізіологічного рівня споживання є нічим іншим, як підтриманням лише фізіологічного, а не продуктивного життя людини.

По-друге, споживання харчових продуктів навіть згідно з науково обґрунтованими нормами ще не є свідченням продовольчої безпеки, оскільки їхня якість може бути низькою [3, с.180].

По-третє, кількісне забезпечення продовольством і сировиною як населення, так і промисловості вважається лише передумовою продовольчої безпеки, тоді як у фактичному забезпеченні потрібно зважати на параметри фізичної та економічної доступності продовольства [4, с.197].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання забезпечення продовольчої безпеки піднімаються в працях зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед українських учених потрібно виокремити таких, як Ю. Білик, В. Бойко, П. Борщевський, О. Гойчук, Л. Дейнеко, Г. Калетнік, С. Кваша, Є. Кирилюк,